

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 26.05.2025 р. № 4)

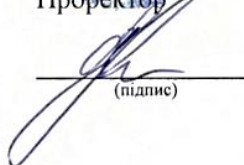
ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА

Наказ від «11» липня 2025 р. № 218

ПОГОДЖЕНО
Проректор

Олена ЧАСНІКОВА

(підпис)

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ»
для педагогічних працівників закладів загальної середньої,
дошкільної освіти, асистентів вчителів, асистентів вихователів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель загальної середньої освіти».

Освітня програма враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя (викладача), та з урахуванням стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Мета освітньої програми: професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики в галузі освіти, сформувати у учасників освітнього процесу розуміння та вміння створити в закладі освіти інклюзивне середовище, яке забезпечує рівні можливості для навчання та розвитку всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб та особливостей.

Основні завдання програми:

- ознайомити педагогів з поняттям та принципами Стратегії безбар'єрності;
- ознайомити педагогів з можливостями та перспективами розвитку інклюзивної освіти в Україні;
- сприяти розумінню принципів універсального дизайну в освіті, як середовища, що доступне для всіх учасників незалежно від їхніх потреб та можливостей;
- сформувати практичні навички щодо організації процесу навчання учнів з різними навчальними можливостями в умовах одного класу.
- сприяти розумінню сутності безбар'єрності та її значення для суспільства в цілому;
- використання інноваційних методів навчання для підвищення ефективності освітнього процесу.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту базової середньої освіти;
- розуміння сутності безбар'єрності та її значення для суспільства в цілому;
- усвідомлення можливостей та перспектив розвитку інклюзивної освіти в Україні;
- розуміння сутності та принципів універсального дизайну в освіті, який сприяє створенню середовища, що доступне для всіх учасників незалежно від їхніх потреб та можливостей;
- розуміння різноманітності учнівського колективу (різні рівні базових і поточних знань, підготовленість учнів, їхні навчальні інтереси, індивідуальні стилі навчання).
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та робочого навчального плану, модельної навчальної програми та навчальної програми;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти;
- академічної свободи вчителя (викладача) в організації освітнього процесу.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
 - формувати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей;
 - ефективно взаємодіяти й співпрацювати в команді.
- Диспозиції (цінності, ставлення):**
- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
 - дитиноцентризм, цінність особистості;
 - готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
 - професійна мобільність та гнучкість;
 - усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
 - відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів;
 - утвердження національно-патріотичних та демократичних цінностей, патріотизм, українська національна ідентичність, повага до багатоманітності, право вибору, політкультурність).

Розробники програми	Загурська С.М., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат філософських наук Алексєєва О.І., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук		
Найменування програми	Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Забезпечення безбар'єрного освітнього середовища в закладі освіти» без підвищення кваліфікації за фахом		
Мета програми	Професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики в галузі освіти, сформувати у учасників освітнього процесу розуміння та вміння створити в закладі освіти інклюзивне середовище, яке забезпечує рівні можливості для навчання та розвитку всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб та особливостей		
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Педагогічні працівники закладів загальної середньої, дошкільної освіти, асистенти вчителів, асистенти вихователів		
Зміст програми	№ з/п	Тема заняття	год.
	Модуль І.		
	1.	Вступ до теми «Забезпечення безбар'єрного освітнього середовища в закладі освіти»	2
	2.	Філософія освіти ХХІ ст.	2
	Модуль ІІ.		
	1.	Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти. Універсальний дизайн як підхід до формування інклюзивного освітнього середовища	4
	2.	Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей	4

	3.	Упровадження Національної стратегії безбар'єрності в освітньому середовищі	2
	4.	Оцінювання навчальних досягнень учнів із особливими освітніми потребами	2
	5.	Партнерство з батьками як необхідна умова успішного розвитку і навчання дитини із особливими освітніми потребами	2
	6.	Профілактика Інтернет – та гаджетозалежності у дітей та підлітків	2
	7.	Профілактика посттравматичного стресового розладу у дітей та підлітків	4
	Модуль III.		
	10.	Тематична дискусія «Перспективи розвитку безбар'єрної освіти в Україні»	2
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)		
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	<i>Загальні компетентності: 3K.01, 3K.02, 3K.03, 3K.04, 3K.05.</i> <i>Професійні компетентності:</i> A1 Мовно-комунікативна компетентність (A1.1, A1.2, A1.3, A1.4); A2 Предметно-методична компетентність (A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A2.6, A2.7); A3 Інформаційно-цифрова компетентність (A3.1, A3.2, A3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)		
Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована		
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації		
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/		

Модуль I

1.1. Забезпечення безбар'єрного освітнього середовища в закладі освіти

Освітня безбар'єрність – це створення рівних можливостей та вільного доступу до освіти, включаючи освіту протягом життя. Освітня безбар'єрність – якісна освіта незалежно

від віку, стану здоров'я та місця проживання, це – рівні можливості та вільний доступ до освіти, зокрема освіти протягом життя, а також здобуття іншої професії, підвищення кваліфікації та опанування додаткових компетентностей. Реалізація освітньої безбар'єрності передбачає такі стратегічні цілі:

- можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти;
- задоволення особливих освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу;
- створення інклюзивного освітнього середовища.

Освіта має бути якісною та доступною для кожного, тому формується інклюзивне освітнє середовище у закладах освіти, розробляються нові освітні програми, вчителі підвищують рівень педагогічної майстерності тощо.

1.2. Філософія освіти XXI ст.

У сучасній Україні "філософію освіти" визначають як сукупність світоглядних теорій (ідей), які зумовлюють методологію виховання і навчання, становлення відповідного типу особистості. У широкому розумінні предмет філософії освіти - не лише філософське осягнення самого процесу отримання знань, умінь та навичок, але й більшою мірою вивчення культурних досягнень та цінностей, покликаних задовольняти потреби системи освіти. Завдання курсу "філософія освіти": підготовка відповідальних, творчих, активних молодих людей, котрі з одного боку поважають багатоманітність культур, а з іншого - враховують у своїй діяльності стратегічні цілі філософії освіти, що полягають у прагненні згуртувати націю, цивілізацію задля досягнення вищих цілей; В XXI сторіччі освіта стане більш інклюзивною, технологічною та розвиваючою. Ці глобальні тенденції змінять підхід в організації навчального процесу, спрямувавши фокус вчителів та батьків на розвиток критичного мислення, вирішення проблем, щоб бути успішними у сучасному світі.

Модуль II

2.1. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти. Універсальний дизайн як підхід до формування інклюзивного освітнього середовища

Ознайомлення слухачів із нормативним забезпеченням інклюзивного навчання в закладах освіти, поняттями модифікація змісту навчального предмету, оцінка потреби учня в наданні підтримки, рівні підтримки, ресурсна кімната, універсальний дизайн в освіті.

2.2. Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей

Безбар'єрність. Безбар'єрність як державна політика. Складові нового світогляду безбар'єрності. Головні стереотипи, упередження та судження. Підтримка і розвиток безбар'єрного освітнього середовища. Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Різноманітність. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

2.3. Упровадження Національної стратегії безбар'єрності в освітньому середовищі

Безбар'єрність як державна політика. Складові стратегії безбар'єрності. Довідник безбар'єрності. Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

2.4. Оцінювання навчальних досягнень учнів із особливими освітніми потребами

Оцінювально – аналітична компетентність є однією з основних компетентностей вчителя. Оцінювання рекомендується розглядати як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів. Об'єктом оцінювання навчальних досягнень учнів є знання, вміння та навички, досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та інше. Оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП в умовах інклюзивного навчання

здійснюється із врахуванням рівня їхніх досягнень, визначення рівня сформованості умінь та навичок, а також здатності до застосування їх на практиці (оволодіння компетентностями).

2.5. Партнерство з батьками як необхідна умова успішного розвитку і навчання дитини із особливими освітніми потребами

Здійснення психолого-педагогічного супроводу батьків дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. Основні форми роботи з батьками. Складові успішної співпраці: спільне бачення майбутнього дитини, позитивна взаємозалежність, відданість спільній роботі над досягненням спільної мети, спільна відповідальність, рівні права у процесі прийняття рішень.

2.6. Профілактика Інтернет - та гаджетозалежності у дітей та підлітків

Зміст понять «інтернет» та «гаджетозалежність». Причини виникнення Інтернет- та гаджетозалежності. Ознаки залежності та наслідки. Фізичні, психологічні та соціальні ризики гаджетозалежності у дітей дошкільного віку. Заміна гаджетів на корисні активності. Розвиток навичок самоконтролю. Встановлення «цифрового детоксу».

2.7. Профілактика посттравматичного стресового розладу у дітей та підлітків

Під травмою розуміємо травмування психіки, яке може мати наслідки, наприклад, посттравматичне стресове навантаження. При посттравматичному стресовому навантаженні йдеться про затяжну або довготривалу реакцію на екстремальну загрозу. Травма може проявлятися довгостроково у трьох сферах: тіло потрапляє знову і знову у стан сильного збудження, психіку поглинає страх, а ззовні поведінка людини нагадує напад чи втечу або ж, навпаки, людина перебуває у стані повного заціпеніння стосовно навколишнього світу. “Вікно толерантності” – здатність долати виклики буденного життя, стресостійкість – процвітання, незважаючи на стресове навантаження, Техніки зіцнення: стосунками і спільнотою, стабільна референтна особа, безпечне місце, щоденна повторювана структура.

2.8. Тематична дискусія «Перспективи розвитку безбар'єрної освіти в Україні»

Питання для дискусії:

1. Чи достатньо уваги приділяється створенню безбар'єрного освітнього середовища в Україні?
2. Які першочергові кроки необхідно зробити для прискорення впровадження Національної стратегії?
3. Яка роль суспільства та батьків у створенні безбар'єрного освітнього середовища?
4. Як забезпечити стале фінансування заходів з створення безбар'єрного освітнього середовища?
5. Як сприяти підвищенню обізнаності педагогічних працівників щодо принципів безбар'єрності та інклюзії?

Питання для самостійного опрацювання

1. Які види бар'єрів існують в освітньому середовищі та як вони впливають на доступність освіти? (фізичні, інформаційні, комунікаційні, соціальні, економічні)
2. Як безбар'єрне освітнє середовище сприяє розвитку необмежених можливостей для всіх учасників освітнього процесу?
3. Який зв'язок між інклюзивною освітою та безбар'єрним освітнім середовищем?
4. Які основні напрямки реалізації Національної стратегії безбар'єрності в освітньому середовищі?
5. Які заходи передбачені для забезпечення фізичної доступності закладів освіти?
6. Як Стратегія сприяє створенню безбар'єрного інформаційного простору в освіті? (доступність веб-сайтів, електронних ресурсів, навчальних матеріалів)

7. Які конкретні кроки необхідно здійснити для створення безбар'єрного освітнього середовища в конкретному закладі освіти?
8. Які ресурси та підтримка доступні для закладів освіти, які прагнуть створити безбар'єрне середовище? (фінансова, методична, консультативна)
9. Які існують виклики та труднощі у процесі створення безбар'єрного освітнього середовища?
10. Які кроки необхідно зробити для подальшого розвитку інклюзивної освіти та популяризації універсального дизайну?
11. Яка роль громадськості та батьків у процесі впровадження інклюзивної освіти та універсального дизайну?

Список використаних та рекомендованих джерел

1. <https://naurok.com.ua/post/ocinyuvannya-uchniv-iz-ooip-osoblivosti-pidhodi-ta-praktichni-instrumenti>
2. [Оцінювання учнів із ООП.pdf](#) Методичні рекомендації 2024
3. Данілавичюте Е. А. Стратегія визначення і подолання труднощів у навчальній діяльності дітей з дизартрією. Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни : Матеріали ІХ Міжнар. конгр. зі спец. педагогіки та психології, м. Київ, 25-26 жовт. 2023 р. Київ, 2023. С. 132– 139.<https://lib.iitta.gov.ua>
4. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі (2021). https://ispukr.org.ua/?page_id=8429#_YvOzGnZBzIV
5. Прасол Д. В. Адаптації і модифікації у освітньому процесі в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : метод. посіб. / Д. В. Прасол, І. В. Спіріна, О. В. Бавольська, Г. Ю. Іваскевич, І. А. Соломко, М. С. Душенкова, О. С. Чеканова, І. В. Дрозд, А. О. Толмачова. Миколаїв: вид. Торубара В. В., 2023. 1393 с.
6. Рібцун Ю. В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку. Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с. (Інклюзивна освіта за нозологіями). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/711352/>
7. Рібцун Ю. В. Долаємо бар'єри, формуємо компетентності. Діти з особливими мовленнєвими потребами в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Палітра педагога. 2021. №3 (129). С. 20-24
8. Рібцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529>
8. Рібцун Ю. В. Запобігти, захистити, допомогти. Діти з особливими мовленнєвими потребами в умовах воєнного стану. Вісник науки та освіти. 2022. № 2. С. 202-213. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731467>
9. Рібцун Ю. В. Знаємо. Міркуємо. Застосовуємо: забезпечення рівного доступу до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Логопед. 2018. № 9 (93). С. 2–13. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/711753/> 14
10. Рібцун Ю. В. Ширшає коло друзів. Рівні права, рівні можливості, кроки до успіху. К : ТОВ «Поліпринт», 2021. 64 с. <https://doi.org/10.33189/ectu.v108i4.122>